

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 125/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. marca 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Mazáka prerokoval prijatú sťažnosť G. H., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. M. B., B., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. D 683/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo G. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. D 683/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. D 683/00 konal bez zbytočných prietáhov.

3. G. H. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je jej Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť G. H. trovy právneho zastúpenia v sume 13 472 Sk (slovom trinásťtisíc štyristosedemdesiatdva slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu JUDr. M. B., B., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 125/03-21 z 9. júla 2003 podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie sťažnosť G. H., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“) v časti, v ktorej namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v dedičskom konaní vedenom pod sp. zn. D 683/00.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril okresný súd podaním sp. zn. Spr. 2065/02 z 18. decembra 2003, v ktorom okrem iného uviedol: *„súd konal v súlade s platnými právnymi predpismi a rozhodnutie o tom, či je závet poručiťky platný a má zásadný význam pre rozhodnutie o dedičstve po poručiťke a zdĺhavosť konania spôsobuje zákonná dedička Z. R. a jej právny zástupca. (...) Poručiťka M. H.,*

zomr. 7. 6. 2000 zanechala závet zo dňa 23. 9. 1999, ktorým odkázala všetok svoj majetok G. H., ktorá sa pri spísaní zápisnice o predbežnom vyšetrení označila za dcéru poručiťky s tým, že žiadnych iných príbuzných poručiťka nezanechala. Súd až dodatočne zistil, že G. H. bola dcérou manžela poručiťky a dedičkou zo zákona v II. skupine dedičov je neter poručiťky Z. R. (...) Ako to vyplýva z priebehu konania vedeného na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. D 638/00 nedošlo k priedňhom v konaní (...) žiadame ctený Ústavný súd, aby sťažnosť sťažovateľky bola v celom rozsahu zamietnutá.“

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním doručeným ústavnému súdu 28. januára 2004 k vyjadreniu okresného súdu uviedla: «Súhlasíme s právnym názorom Krajského súdu v Bratislave (...) že „rozhodnutie o tom, či je závet poručiťky platný alebo neplatný, má zásadný význam pre rozhodnutie o dedičstve po poručiťke a súd nemôže neprihliadnuť na žiadne námietky vznesené v konaní“. (...) Podmieňovanie priznania dedičstva oprávnenej dedičke zo závetu vyjadrením súhlasu potencionalnej dedičky zo zákona s platnosťou závetu nemá žiadnu oporu v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky (...) otázka platnosti závetu je otázkou právnou a jej posudzovanie nepatrí do kompetencie účastníka konania, ale príslušného súdu. Preto oddňovanie rozhodnutia o priznaní dedičstva dedičke zo závetu (sťažovateľke) a podmieňovanie tohto rozhodnutia predchádzajúcim súhlasom potencionalnej dedičky zo zákona s platnosťou závetu je konaním, ktoré je v hrubom rozpore s procesnými zákonnými ustanoveniami upravujúcimi dedičské konanie, a teda takéto konanie súdu nepochybne možno hodnotiť ako nesprávny úradný postup spôsobujúci zbytočné priedňhy v konaní.»

So súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti, pretože dospel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a z príslušného súdneho spisu ústavný súd zistil, že 26. júna 2000 bol Okresnému súdu Bratislava III doručený úmrtný list poručiťky. Tento súd s

odôvodnením, že nie je miestne príslušným súdom konať o dedičstve, postúpil spis 27. septembra 2000 okresnému súdu. Zákonná sudkyňa, ktorej bol spis 5. októbra 2000 pridelený, s postúpením veci nesúhlasila a podala Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) návrh, aby v zmysle § 105 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) rozhodol o miestnej príslušnosti. Krajský súd uznesením sp. zn. 20 Nc 6/00 z 5. januára 2000 rozhodol, že miestne príslušným súdom je okresný súd (uznesenie doručené okresnému súdu 19. januára 2001). Dňa 10. októbra 2000 neter poručiťky doručila krajskému súdu list, v ktorom namietala, že ako zákonná dedička nebola prizvaná do dedičského konania po poručiťke napriek tomu, že poručiťka nemala deti vlastné ani osvojené.

Okresný súd 15. februára 2001 poveril vykonaním úkonov v konaní o dedičstve súdneho komisára notárku JUDr. H. H. (ďalej len „notárka“). Notárka 30. marca 2001 predvolala sťažovateľku a neter poručiťky (zistovala okruh dedičov po poručiťke). Zistila, že poručiťka má dedičov zo zákona, ktorým 11. septembra 2001 oznámila, že poručiťka zanechala závet, podľa ktorého svoj majetok odkázala sťažovateľke, a vyzvala ich, aby sa vyjadrili, či závet uznávajú za platný. Dedičia, okrem netere poručiťky, sa vyjadrili, že uznávajú závet za platný. Notárka nariadila termíny pojednávania na 21. január 2002, 19. február 2002 a 14. marec 2002, z neúčasti na ktorých sa neter poručiťky a jej právny zástupca vždy ospravedlnili, uviedli však, že popierajú platnosť závetu. Notárka 26. marca 2002 predložila okresnému súdu návrh na uloženie poriadkovej pokuty právnomu zástupcovi netere poručiťky z dôvodu, že sa nedostavuje na pojednávania. Sťažovateľka podala 21. mája 2002 okresnému súdu sťažnosť na postup notárky a žiadosť o odstránenie zbytočných prietáhov v konaní a 25. júna 2002 podala sťažnosť na zbytočné prietahy v konaní predsedovi okresného súdu. Podpredseda okresného súdu v odpovedi na jej sťažnosť z 25. októbra 2002 uviedol, že ju nepovažuje za odôvodnenú. Zákonná sudkyňa predvolala na 12. júl 2002 neter poručiťky na výsluch, na ktorý sa nedostavila. Okresný súd uznesením z 24. júla 2002 uložil právnomu zástupcovi netere poručiťky poriadkovú pokutu a 25. júla 2002 písomne vyzval neter poručiťky, aby uviedla, či namieta platnosť závetu a z akého dôvodu, s upozornením, že ak tak neurobí, súd bude pokračovať v konaní v súlade so závetom. Neter poručiťky ani na túto výzvu nereagovala. Dňa 6. augusta 2002

podal právny zástupca netere poručiťky odvolanie voči uzneseniu o uložení poriadkovej pokuty. Spis bol predložený krajskému súdu 28. februára 2003. Uznesením sp. zn. 10 CoD 3/03 z 31. marca 2003 krajský súd potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty právnomu zástupcovi netere poručiťky, spis bol vrátený okresnému súdu 24. júna 2003.

Okresný súd 1. augusta 2003 opätovne vyzval právneho zástupcu netere poručiťky, aby mu oznámil, či jeho mandantka namieta platnosť závetu a z akých dôvodov. Zákonná sudkyňa 4. septembra 2003 založila do spisu úradný záznam, v ktorom uviedla, že právny zástupca netere poručiťky nereagoval na výzvu okresného súdu, s tým, že spis bude odstúpený po poverení zastupujúcemu notárovi vzhľadom na pozastavenie výkonu notárskeho úradu notárky JUDr. H. Od 4. septembra 2003 sa vo veci nekoná.

III.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom“.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o časti sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ (napr. IV. ÚS 74/02), „pričom tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní, či v namietanom dedičskom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

1) Preskúmaním doterajšieho priebehu konania vo veci vedenej pod sp. zn. D 683/00 pred okresným súdom ústavný súd zistil, že toto konanie nemožno hodnotiť ako právne a fakticky zložitú. Ide o dedičské konanie s jedným dedičom. Poručiiteľka zanechala závet. Konanie o dedičstve je upravené zákonom č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) a riadi sa ustálenou judikatúrou všeobecných súdov. To, že predmetná vec by mala byť vecou právne a fakticky zložitou, netvrdila ani podpredsedníčka okresného súdu v jej citovanom vyjadrení.

2) Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľky. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka a jej právny zástupca poskytli v namietanom konaní okresnému súdu a notárke súčinnosť a nepodieľali sa na zbytočných prietahoch v konaní.

3) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu vrátane notárky ako súdnej komisárky poverenej úkonmi v konaní o dedičstve, keďže jej úkony sú úkonmi súdu, ktorými je možné spôsobiť zbytočné prietahy v konaní (napr. III. ÚS 47/00). Ústavný súd pri hodnotení podľa tretieho kritéria konštatuje, že v prevažnej časti posudzovaného konania

okresný súd vrátane notárky ako súdnej komisárky konal, avšak jeho konanie bolo neefektívne. V zápisnici okresného súdu z 9. februára 2001 je konštatované, že „závet je dobrý a nemá žiadne závady“, t. j. závet spĺňal všetky formálne a obsahové náležitosti predpísané Občianskym zákonníkom pre platnosť závetu. Ústavný súd zistil, že okresný súd ani ním poverená notárka nekonali v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku, pretože notárka nariad'ovala pojednávania, na ktoré predvolávala aj neter poručiťky, ktorá sa na nich nezúčastňovala, ale pritom spochybňovala platnosť závetu, čím sa odd'alovalo vydanie osvedčenia o dedičstve. Odd'ovanie vydania osvedčenia o dedičstve s'ťažovateľke ako jedinej dedičke [§ 175zca ods. 1 písm. a) OSP] a podmieňovanie tohto rozhodnutia predchádzajúcim súhlasom potenciálnej dedičky zo zákona je konaním okresného súdu a notárky, ktoré je v rozpore s procesnými zákonnými ustanoveniami upravujúcimi dedičské konanie a nie je ničím odôvodnené.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v namietanom dedičskom konaní porušil základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Preto ústavný súd uložil okresnému súdu, aby v s'ťažnosťou napadnutom konaní konal bez zbytočných priet'ahov [§ 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného

finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka navrhla ústavnému súdu, aby jej priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk. Svoj návrh odôvodnila tým, že z dôvodu nesprávneho postupu okresného súdu bola vystavená objektívnemu stavu právnej neistoty, čím malo dôjsť k porušeniu jej základného práva na konanie bez zbytočných prieťahov.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal z celkovej dĺžky konania berúc tiež do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu skončené. Z týchto dôvodov ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za dostatočné primerané finančné zadosťučinenie (§ 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. B., B. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke úhradu trov konania v hodnote 13 472 Sk (slovom trinásťtisíc štyristosedemdesiatdva slovenských korún) [§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“)], a to za dva úkony právnej služby v hodnote 4 270 Sk (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie podania) a jeden úkon právnej služby v hodnote 4 534 Sk (stanovisko k vyjadreniu okresného súdu). Základom za dva úkony právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk a základom za jeden právny úkon bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk. Ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľky dvakrát náhradu režijného paušálu po 128 Sk a jedenkrát po 136 Sk (§ 19 vyhlášky). Ústavný súd nepriznal úhradu trov konania zvýšenú o daň z pridanej hodnoty (§ 22 ods. 3 vyhlášky) z dôvodu, že

právny zástupca sťažovateľky nepredložil doklad o tom, že je platiteľom dane z pridanej hodnoty.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. marca 2004